

POSTANOWIENIE

Dnia 8 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Michał Laskowski

w sprawie **J. K.**
wobec której umorzono postępowanie w sprawie o czyn z art. 124 § 1 k.w.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 8 czerwca 2022 r.,
kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich
od postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 6 listopada 2018 r., IV Ka (...)
wydanego na podstawie art. 13 § 1 k.k.w. w przedmiocie wyjaśnienia wątpliwości w
związku z treścią wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 9 września 2015 r., IV Ka
(...)
na podstawie art. 531 § 1 w zw. z art. 530 § 2 i art. 429 § 1 oraz art. 521 § 1 a
contrario k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

- 1) **pozostawić kasację Rzecznika Praw Obywatelskich bez rozpoznania jako niedopuszczalną;**
- 2) **kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciążyć Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w T., wyrokiem z dnia 5 listopada 2014 r., II K (...), uznał J. K. za winną przestępstwa określonego w art. 288 § 1 k.k. i wymierzył jej za to karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, warunkowo zawieszając jej wykonanie na okres dwóch lat próby i zobowiązując ją do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez wpłatę na rzecz pokrzywdzonej kwoty 450 zł w terminie 6 miesięcy od uprawomocnienia się wyroku. Wyrokiem tym Sąd również skazał inną osobę, która sądzona była w tym samym postępowaniu, choć za inny czyn. W punkcie V wyroku Sąd zasądził od każdego z oskarżonych na rzecz oskarżycielki posiłkowej kwoty po 1.704 zł tytułem zwrotu kosztów ustanowienia pełnomocnika.

Apelację od powyższego wyroku wniósł obrońca oskarżonych, podnosząc zarówno zarzuty naruszenia prawa procesowego, jak i błędu w ustaleniach faktycznych, które to uchybienia mogły mieć wpływ na treść wyroku. W zakresie zarzutów dotyczących oskarżonej J. K. obrońca podnosił w szczególności, że Sąd wadliwie ustalił wysokość szkody, co miało znaczenie dla ustalenia, który z przepisów – art. 288 § 1 k.k. czy art. 124 § 1 k.w. – miał mieć zastosowanie w tej sprawie. We wnioskach końcowych skarżący alternatywnie wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonych albo o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w W. , po przeprowadzeniu uzupełniającego postępowania dowodowego, w ramach którego dopuszczono dowód z opinii biegłego na okoliczność wielkości szkody, wyrokiem z dnia 9 września 2015 r., IV Ka (...), przyjmując, że czyn oskarżonej J. K. wypełniał znamiona określone w art. 124 § 1 k.w., uchylił wyrok w odniesieniu do oskarżonej i umorzył postępowanie z uwagi na przedawnienie karalności wynikające z art. 45 § 1 k.w., obciążając w tym zakresie kosztami sądowymi za I i II instancję Skarb Państwa (pkt I wyroku). W punkcie IV orzeczenia Sąd odwoławczy zasądził od obojga oskarżonych na rzecz oskarżycielki posiłkowej kwoty po 504 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Oskarżycielka posiłkowa, wnioskiem z dnia 25 września 2015 r. (k. 270a) wystąpiła o nadanie klauzuli wykonalności pkt. IV i V wyroku Sądu Rejonowego oraz pkt. IV wyroku Sądu Okręgowego. Z adnotacji poczynionej na tym wniosku wynika, że klauzulę wykonalności nadano (choć adnotacja wskazuje jedynie tyle: „wydano 08.10.2015 r.”).

Z kolei obrońca skazanego, wnioskiem z dnia 16 października 2015 r. (k.271-277) wystąpił o ustalenie wysokości wynagrodzenia oraz orzeczenie zwrotu wynagrodzenia obrońcy z wyboru na rzecz oskarżonej J. K..

Sąd Rejonowy w T., postanowieniem z dnia 31 grudnia 2015 r., II K (...) (k. 278-279), zasądził od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w T. na rzecz „skazanej” J. K. kwotę 3.284,10 zł tytułem zwrotu kosztów wyłożonego

wynagrodzenia obrońcy w sprawie, ustalając, że skoro postępowanie karne zostało wobec oskarżonej umorzone z powodu przedawnienia, a nie zachodziła negatywna przesłanka wyłączająca możliwość zasądzenia na rzecz oskarżonego w takim wypadku wydatków związanych z ustanowieniem obrońcy (art. 632 kpt 2 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24 maja 2007 r.), koszty te ponosi Skarb Państwa.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożyła oskarżona (k. 281-283), zarzucając błędną wykładnię § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu i wnosząc o zmianę orzeczenia przez zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonej dalszej kwoty 1.915,90 zł.

Sąd Rejonowy w T., postanowieniem z dnia 2 lutego 2016 r., II K (...), wydanym w trybie autokontroli określonym w art. 463 § 1 k.p.k., zmienił zaskarżone postanowienie, uwzględniając zarzuty wniesionego zażalenia, i zasądził od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonej J. K. dodatkowo kwotę 1.915,90 zł tytułem „zwrotu kosztów nieopłaconej obrony udzielonej” oskarżonej.

Zarządzeniem z dnia 4 marca 2016 r. (k. 295) nakazano wypłatę J. K. kwoty 5.200 zł tytułem zwrotu kosztów wyłożonych na wynagrodzenie obrońcy – stosownie do wyżej wskazanych postanowień.

Pismem z dnia 12 maja 2016 r. dłużniczka (dotychczasowa oskarżona) wniosła o sporządzenie uzasadnienia postanowienia Sądu Rejonowego w T. z dnia 7 października 2015 r. o nadaniu klauzuli wykonalności (k. 304-305).

Jak wynika z notatki znajdującej się na k. 308 – w aktach sprawy brak jest postanowienia z dnia 7 października 2015 r., natomiast klauzula wykonalności została wydana wnioskodawcy w dniu 9 października 2015 r.

W uzasadnianiu do postanowienia z dnia 7 października 2015 r., sporządzonym w dniu 20 czerwca 2016 r. (k. 302) wskazano, że omyłkowo nadano klauzulę wykonalności co do pkt. V wyroku Sądu Rejonowego w T. z dnia 5

listopada 2014 r., II K (...) w części zobowiązującej J. K. do zapłaty na rzecz oskarżycielki posiłkowej kwoty 1.704 zł tytułem częściowego zwrotu wydatków poniesionych w związku z ustanowieniem pełnomocnika, albowiem w stosunku do oskarżonej wyrok ten Sąd odwoławczy uchylił i umorzył postępowanie.

Zażalenie na postanowienie z dnia 7 października 2015 r. wniósł pełnomocnik dłużniczki (dotychczasowej oskarżonej), zarzucając wadliwe nadanie klauzuli wykonalności orzeczeniu, które w tej części nie istniało. Podnosząc ten zarzut, pełnomocnik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności w stosunku do J. K..

Sąd Rejonowy w T., postanowieniem z dnia 25 lipca 2016 r., II K (...), wydanym w trybie autokontroli określonym w art. 395 § 2 k.p.c., uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w T. z dnia 7 października 2015 r. o nadaniu klauzuli wykonalności pkt. V wyroku Sądu Rejonowego w T. z dnia 5 listopada 2014 r., II K (...) w zakresie dotyczącym J. K. i oddalił w tym zakresie wniosek o nadanie klauzuli wykonalności (pkt. I i II).

Zażalenie na to postanowienie wniósł pełnomocnik wierzycielki (dotychczasowej oskarżycielki posiłkowej), zarzucając naruszenie art. 616 § 1 k.p.k. „wskutek przyjęcia, iż koszty sądowe obejmują także wydatki na ustanowienia w sprawie pełnomocnika, podczas gdy z jednoznacznego brzmienia tego przepisu wynika, że tak nie jest i że koszty pełnomocnika są odrębnym od kosztów sądowych składnikiem kosztów procesu, a w konsekwencji zwolnienie dłużniczki od kosztów sądowych nie dotyczyło obowiązku zwrotu wierzycielce kosztów z tytułu ustanowienia pełnomocnika procesowego”. Podnosząc taki zarzut, wniesiono o zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie zażalenia dłużniczki z dnia 29 czerwca 2016 r. na postanowienie z dnia 7 października 2015 r. o nadaniu klauzuli wykonalności” (tak w oryginale, k. 311-312).

Sąd Okręgowy w W., postanowieniem z dnia 12 grudnia 2016 r., IV Kz (...) (k.329) utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

Wnioskiem z dnia 11 października 2018 r. oskarżycielka posiłkowa wystąpiła do Sądu Okręgowego w W. o dokonanie „wykładni wyroku” (k. 333).

Sąd Okręgowy w W., postanowieniem z dnia 6 listopada 2018 r., IV Ka (...), wydanym na podstawie art. 13 § 1 k.k.w., ustalił, że J. K. ponosi na rzecz oskarżycielki posiłkowej D. B. koszty związane z ustanowieniem w sprawie pełnomocnika procesowego w kwocie 1.704 zł orzeczone w pkt. V części dyspozytywnej wyroku Sądu Rejonowego w T. z dnia 5 listopada 2014 r. II K (...) (k. 334-335).

W pisemnych motywach wyjaśniono, że konsekwencją uchylenia orzeczenia w stosunku do oskarżonej J. K. i umorzenia postępowania było rozstrzygnięcie w zakresie kosztów postępowania związanych z zarzucanym oskarżonej czynie. Wskazano, że takie rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy podjął w oparciu art. 632 pkt 2 k.p.k., zwalniając oskarżoną od ponoszenia kosztów sądowych. Zwolnienie to nie oznaczało, jak podkreślono, że oskarżona nie ponosi kosztów związanych z tytułu udziału w sprawie pełnomocnika ustanowionego przez oskarżycielkę posiłkową. Zdaniem Sądu, zwolnienie od kosztów, o jakim mowa w art. 632 pkt 2 k.p.k., nie obejmuje należności z tytułu udziału adwokata w charakterze pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego. Wyrazem tego miało być także rozstrzygnięcie zawarte w pkt. IV wyroku Sądu odwoławczego, w którym obciążono także oskarżoną kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym poniesionymi przez oskarżycielkę posiłkową.

Zażalenie na to postanowienie wniosła oskarżycielka posiłkowa, zarzucając naruszenie art. 13 § 1 k.k.w. i wnosząc o uchylenie zaskarżonego postanowienia i ustalenie, że nie istnieją żadne wątpliwości co do treści wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 9 września 2015 r., IV Ka (...) (k. 338-341).

Sąd Okręgowy w W., postanowieniem z dnia 14 stycznia 2019 r., przyjęte zażalenie pozostawił bez rozpoznania, wskazując, że na postanowienia wydane przez sąd odwoławczy, nawet w postępowaniu wykonawczym w trybie art. 13 § 1 k.k.w., zażalenia nie przysługują (art. 426 § 2 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.).

Rzecznik Praw Obywatelskich, działając na podstawie art. 521 § 1 k.p.k., zaskarżył kasacją nadzwyczajną przywołane wyżej postanowienie Sądu Okręgowego w W. z dnia 6 listopada 2018 r., IV Ka (...) w przedmiocie wyjaśnienia

wątpliwości. Orzeczeniu temu zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 13 § 1 k.k.w., polegające na dokonaniu, pod pozorem interpretacji treści swego orzeczenia, faktycznej jego zmiany i ustaleniu, że J. K., wobec której przed Sądem odwoławczym postępowanie zostało umorzone, ponosi na rzecz oskarżycielki posiłkowej D. B. koszty związane z ustanowieniem w sprawie pełnomocnika procesowego w kwocie art. 1.704 zł, orzeczone w pkt. V części dyspozytywnej wyroku Sądu Rejonowego w T. z dnia 5 listopada 2014 r., II K (...), podczas gdy w rzeczywistości rozstrzygnięcie to zostało uchylone, jednoznacznym w swej treści, punktem I wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 9 września 2015 r., IV Ka (...). Podnosząc ten zarzut, Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz umorzenie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich jest niedopuszczalna z mocy prawa i jako taką należało pozostawić ją bez rozpoznania (art. 531 § 1 w zw. z art. 429 i art. 530 § 2 oraz art. 521 § 1 a *contratio* k.p.k.).

Na wstępie wskazać trzeba, że błędne działania Sądu Okręgowego w W. – działającego jako sąd odwoławczy, aczkolwiek dotyczą kwestii niepopularnych i niekiedy skomplikowanych związanych z kosztami procesu, dotyczą w okolicznościach tej sprawy materii rudymenarnej, nie tylko w zakresie tego zagadnienia, ale przede wszystkim co do ustalania skutków wydanego w postępowaniu odwoławczym wyroku kasatoryjnego. Nie budzi natomiast jakichkolwiek wątpliwości, że uchylenie przez sąd odwoławczy (kasacyjny albo wznowieniowy) orzeczenia zasadniczego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia wyroku skazującego (a więc w zakresie uznania oskarżonego za winnego popełnienia określonego czynu) powoduje również, że rozstrzygnięcia akcesoryjne wobec tej głównej części orzeczenia tracą byt prawny, a zatem są również automatycznie, bez potrzeby zawierania dodatkowych rozstrzygnięć je uchylających, uchylane. Dotyczy to nie tylko orzeczenia o karze łącznej, które traci moc *ex lege*, ale rozstrzygnięć dotyczących kar, środków karnych, środków probacyjnych, a także odnoszących się do kosztów procesu zawartych w uchylonym orzeczeniu (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20

listopada 2020 r., V KK 315/19 oraz z dnia 11 grudnia 2019 r., V KK 617/19). Nie dotyczy to jedynie rozstrzygnięć, które mają być samodzielny i nie są akcesoryjne wobec rozstrzygnięcia głównego – np. orzeczenia w zakresie zasądzającym wynagrodzenie dla obrońcy czy pełnomocnika ustanowionych z urzędu.

W tej sprawie nie może budzić jakichkolwiek uzasadnionych wątpliwości, że uchylenie przez Sąd Okręgowy w W. wyroku Sądu Rejonowego w T. z dnia 5 listopada 2014 r., II K (...) w części dotyczącej oskarżonej J. K. i umorzenie postępowania (pkt I wyroku Sądu odwoławczego) spowodowało uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji co do następujących rozstrzygnięć: pkt II (uznanie oskarżonej za winną popełnienia czynu z art. 288 § 1 k.k. i orzeczenie wobec niej kary 6 miesięcy pozbawienia wolności); pkt III (w części dotyczącej zastosowania wobec oskarżonej środka probacyjnego w postaci warunkowego zawieszenia wykonania kary), pkt V (w części dotyczącej zasądzenia od oskarżonej na rzecz oskarżycielki posiłkowej kwoty 1.704 zł tytułem zwrotu kosztów ustanowienia pełnomocnika), pkt VI (nałożenie obowiązku probacyjnego w postaci naprawienia szkody) oraz pkt VII (w części zasądzającej od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa kwoty 161,48 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych przez Skarb Państwa od chwili wszczęcia postępowania oraz zasądzającej kwotę 120 zł tytułem opłaty). Punkt V wyroku Sądu pierwszej instancji był immanentnie związany z treścią rozstrzygnięcia zawartego w pkt. II wyroku.

Konsekwencją uchylenia wyroku w części dotyczącej oskarżonej J. K. i umorzenia postępowania była potrzeba orzeczenia na nowo o kosztach procesu, co Sąd Okręgowy zresztą uczynił w końcowej części punktu I swojego wyroku, obciążając kosztami sądowymi za I i II instancję w części dotyczącej tej oskarżonej Skarb Państwa.

Wydawanie postanowienia w trybie art. 13 § 1 k.k.w. było więc w okolicznościach tej sprawy zbędne, albowiem treść wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 9 września 2015 r., IV Ka (...) jest jasna i nie zachodziła jakakolwiek racjonalna wątpliwość, która wymagałaby wyjaśnienia w tym trybie (została ona przy tym prawidłowo odczytana przez Sąd Rejonowy w T. i Sąd Okręgowy w W. w przedmiocie oddalenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności pkt. 5 wyroku

Sądu Rejonowego w odniesieniu do oskarżonej)). Tym bardziej trybu tego nie można było stosować po to, aby zmieniać treść zapadłego wyroku. Tryb przewidziany w art. 13 § 1 k.k.w. nie może bowiem służyć dokonywaniu zmian lub uzupełnień orzeczeń, choćby konkretne orzeczenie było dotknięte oczywistymi wadami; nie można zatem dokonywać zmian lub uzupełnień zapadłych orzeczeń także o te elementy, które powinny się w nich znaleźć jako obligatoryjne (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 29 października 2013 r., IV KZ 65/13, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2017 r., IV KK 339/16; z dnia 9 marca 2017 r., IV KK 337/16; z dnia 24 sierpnia 2016 r., III KK 271/16; z dnia 3 czerwca 2015 r., III KK 79/15; z dnia 13 lutego 2013 r., III KK 303/12; postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie: z dnia 26 lipca 2006 r., II AKo 96/06; z dnia 5 maja 2006 r., II AKzw 279/06; z dnia 3 grudnia 1998 r., II AKz 53/98; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 17 marca 1999 r., II AKo 46/99; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 14 grudnia 2011 r., II AKzw 1263/11, a także K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, LEX/el. 2022, teza 1 do art. 13; K. Dąbkiewicz, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, LEX/el. 2022, teza 2 do art. 13). Wykreowanie za pomocą art. 13 k.k.w. nowych rozstrzygnięć, których brakuje w wyroku, będące niedopuszczalną ingerencją w merytoryczne elementy wyroku, nie pociąga za sobą skutków prawnych (por. powołany wyrok Sądu Najwyższego w sprawie IV KK 339/16). W takim wypadku postanowienie to powinno zostać uchylone w trybie art. 24 k.k.w.

Powyższe rozważania, jakkolwiek wskazujące na merytoryczną zasadność stanowiska przedstawionego w uzasadnieniu kasacji, nie wpływają jednak w jakimkolwiek stopniu na jej dopuszczalność. Kasacja nadzwyczajna (art. 521 § 1 k.p.k.) może być bowiem wniesiona od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie. O ile zaskarżone postanowienie jest prawomocne, albowiem nie przysługują od niego zwykle środki odwoławcze, o tyle nie jest ono orzeczeniem sądu kończącym postępowanie w rozumieniu powołanego przepisu. Co prawda w jednym z orzeczeń Sądu Najwyższego wskazano, że kasacja od prawomocnego postanowienia wydanego na podstawie art. 13 § 1 k.k.w., a dotyczącego wyjaśnienia wątpliwości co do zaliczenia okresu rzeczywistego pozbawienia wolności na poczet kary łącznej orzeczonej wyrokiem łącznym jest

prawnie dopuszczalna, zastrzegając jednak, że ma to miejsce jedynie w tych wypadkach, gdy brak podstaw do uchylenia lub zmiany postanowienia wyjaśniającego wątpliwości co do wykonania wyroku lub zarzutów co do zamieszczonego w nim obliczenia kary, na podstawie art. 24 § 1 k.k.w. (por. postanowienie z dnia 30 stycznia 2019 r., V KK 14/19). Orzeczenie to jednak w ogóle nie wyjaśnia powodów uznania, że postanowienie wydane w trybie art. 13 § 1 k.k.w. jest orzeczeniem sądu kończącym postępowanie.

W orzecznictwie i doktrynie procesu pod pojęciem tym rozumie się natomiast wszystkie prawomocne wyroki sądu pierwszej instancji oraz prawomocne wyroki sądu odwoławczego kończące postępowanie, a także prawomocne postanowienia wydane zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji kończące postępowanie oraz prawomocne postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym kończące to postępowanie oraz postanowienia sądu o utrzymaniu w mocy postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego wydanego w fazie *in personam*. Przy tym przymiot orzeczeń kończących postępowanie mają nie tylko wyroki i postanowienia rozstrzygające w przedmiocie głównego nurtu postępowania, a więc m.in. wyroki skazujące, uniewinniające lub postanowienia o umorzeniu postępowania. Kończą postępowanie także prawomocne orzeczenia wydawane w innych, także pobocznych nurtach procesu, pod warunkiem, że definitywnie zamykają rozpoznanie danej kwestii (zob. D. Świecki (w:) D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, teza 2 do art. 521 J. Matras (w:) K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, teza 2 i 3 do art. 521 oraz powołane tam orzeczenia).

Postanowienia wydane w trybie art. 13 § 1 k.k.w. zapadają w toku postępowania wykonawczego i mają charakter rozstrzygnięć wypadkowych. Poza tym, że kończą procedurę w sprawie incydentalnej, nie kończą postępowania wykonawczego ani w sposób trwały nie przekształcają jego przedmiotu i w większości wypadków mogą być zmieniane albo uchylane w ramach art. 24 k.k.w. Orzeczenia takie nie rozstrzygają też o prawach i obowiązkach, a jedynie wyjaśniają to, o czym rozstrzygnięto w orzeczeniu podlegającym wykonaniu, którego wyjaśnienie ma nastąpić w trybie art. 13 § 1 k.k.w.

Na marginesie zaznaczyć wypada, że lektura akt tej sprawy sprawia wrażenie, że źródłem wadliwego procedowania w trybie art. 13 § 1 k.k.w. było przyjęte przez Sąd Okręgowy w W., zresztą w ślad za pełnomocnikiem oskarżycielki posiłkowej, jakoby w wyroku tego Sądu nastąpiło zwolnienie oskarżonej od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie przed Sądem I i II instancji. Teza taka nie znajduje natomiast jakiegokolwiek potwierdzenia w treści wydanego wyroku, jak i jakiegokolwiek wsparcia w obowiązujących przepisach Kodeksu postępowania karnego. Zasada ponoszenia kosztów ustanowiona w art. 632 pkt 2 k.p.k., na którą powołano się w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, która zresztą była podstawą rozstrzygnięcia o kosztach w odniesieniu do oskarżonej (zob. ostatni akapit uzasadnienia wyroku Sadu odwoławczego – k. 254), odnosi się do kosztów procesu, a nie jedynie kosztów sądowych. Ustawodawca *expressis verbis* posługuje się tu bowiem określeniem „koszty procesu”, a nie „koszty sądowe”. Zatem, swoim zakresem wspomniany przepis obejmuje wszystkie składniki należące do kosztów procesu wymienione w art. 616 § 1 k.p.k. Jedyne ograniczenie, jakie ustawodawca uczynił w tym zakresie, to wyłączenie ponoszenia przez Skarb Państwa (w wypadku uniewinnienia oskarżonego albo umorzenia wobec niego postępowania) należności – w istotnym dla tej sprawy zakresie – z tytułu udziału adwokata lub radcy prawnego ustanowionego w charakterze pełnomocnika przez oskarżyciela posiłkowego. Wyłączenie to nie oznacza jednak, że należności te pokrywać miał w wypadku uniewinnienia albo umorzenia postępowania oskarżony. W tej mierze działała bowiem zasada ustanowiona przez ustawodawcę w art. 620 k.p.k., wedle której wydatki związane z ustanowieniem obrońcy lub pełnomocnika wykląda strona, która go ustanowiła. Sąd Okręgowy w W. prawidłowo więc obciążył Skarb Państwa w zakresie dotyczącym oskarżonej J. K. jedynie kosztami sądowymi. Wydatki związane z ustanowieniem pełnomocnika w tej części w takim wypadku ponieść miała, stosownie do art. 620 k.p.k., oskarżycielka posiłkowa.

Z powyższego dodatkowo wynika, że zasada ponoszenia kosztów procesu przez Skarb Państwa określona w art. 632 pkt 2 k.p.k. nie wiąże się z jakimkolwiek zwolnieniem oskarżonego od kosztów procesu czy choćby kosztów sądowych, a wskazuje podmiot zobowiązany do ich poniesienia w wypadku wydania wyroku

uniewinniającego albo umarzającego postępowanie. Poza tym, instytucja zwolnienia od obowiązku pokrycia kosztów, określona w art. 624 § 1 k.p.k., dotyczy jedynie sytuacji, w której istnieją podstawy do zasądzenia kosztów sądowych (np. art. 627 k.p.k.).

W sprawie tej niczego nie zmieniał art. 632a k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym w okresie od dnia 21 czerwca 2006 r. do dnia 15 kwietnia 2016 r.), wedle którego w wyjątkowych wypadkach, w razie umorzenia postępowania, sąd mógł orzec, że koszty procesu ponosi w całości lub w części oskarżony, a w sprawach z oskarżenia prywatnego oskarżony lub Skarb Państwa. Treść punktu I wyroku Sądu Okręgowego w W., jak i jego pisemne motywy wykluczają bowiem, aby Sąd ten przyjął właśnie tę podstawę za określenie zasady ponoszenia kosztów procesu przez oskarżoną. Jedyna wątpliwość jaka w tej sytuacji pozostaje, której wyjaśnienie, o ile w ogóle dopuszczalne w tym stanie sprawy, nie należy do Sądu Najwyższego w tym postępowaniu, związana jest z rozstrzygnięciem zawartym w pkt. IV wyroku Sądu odwoławczego, w którym to Sąd zasądził także od oskarżonej kwotę 504 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych przez oskarżycielkę posiłkową w związku z udziałem jej pełnomocnika w postępowaniu odwoławczym. Jak już wskazano wyżej, Sąd nie wskazał art. 632a k.p.k. jako podstawy określenia zasad ponoszenia kosztów, nie wspominając już o braku wykazania, że zachodzi wyjątkowy wypadek w rozumieniu tego przepisu, który pozwalałby na takie rozstrzygnięcie i nie zachodzi jednocześnie podstawa wskazana w art. 632b k.p.k., który pozwalał na zasądzenie od Skarbu Państwa zwrotu należności z tytułu ustanowienia pełnomocnika w wypadku, gdy koszty procesu miały być poniesione stosownie do art. 632 pkt 2 k.p.k. przez Skarb Państwa (przepis ten przy tym, odmiennie aniżeli art. 632a k.p.k., nie wymagał dla jego zastosowania, aby zachodził wyjątkowy wypadek).

Mając powyższe na uwadze, kasację Rzecznika Praw Obywatelskich należało pozostawić bez rozpoznania.

